

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Environmentální bezpečnost Ruské federace v kontextu klimatických změn

Autor práce: Bc. Madina Samylytyrova

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy (přiměřenost cílů, geografický charakter a relevance cílů, teoretické podložení hypotéz aj.)

Práce řeší téma environmentální bezpečnosti (EB) Ruska v kontextu probíhajících klimatických změn. V úvodu jsou 4 dílčí cíle výzkumu, které jsou formulovány jasně, i když možná až moc ambiciózně. Na konci Úvodu je zmíněno, že "v diskusi budou zodpovězeny výzkumné otázky". Otázky (celkem 9) jsou uvedeny až na straně 31 (v rámci Metodologického rámce), přičemž autorka zaměňuje/slučuje "výzkumné otázky" (tj. otázky, na které má odpovědět výzkumník) s otázkami, které jsou kladeny respondentům/komunikačním partnerům (jak vnímají něco... jaký je jejich názor na něco... atd.). Struktura práce, řazení a vnitřní logika jednotlivých kapitol a podkapitol není úplně vhodná. To se týká například podkapitol 1.1-1.4., které představují již část rešerše a teorie, ale přitom součást Úvodu, jenž by měl pouze stručně představit téma, motivaci autorky a definovat cíle práce. Kapitola 5 (Metodický rámec) mohla být umístěna hned za úvod práce (včetně výzkumných otázek).

Práce s literaturou (teoretické ukotvení práce, diskuse a kritické zhodnocení literatury aj.)

V teoretické části, ale i v rámci empirického výzkumu, autorka pracuje s relativně velkým množstvím literatury různé povahy (články ve vědeckých časopisech, knihy, legislativní dokumenty i tzv. šedá literatura). Mnohé z položek citovaných v textu nejsou v seznamu literatury (viz formální náležitosti práce). Autorka jasně definuje klíčové koncepty a pojmy a diskutuje vztahy mezi nimi. Volně dostupných v elektronické podobě není příliš mnoho článků řešících problém EB konkrétně ve vztahu k Rusku, proto mě poněkud překvapuje, že autorka necituje některé zásadní články z posledních let, které téma konkrétně řeší a snaží se o kritičtější pohled na daný stav (lze je snadno vyhledat s pomocí databází Google Scholar, ERIH či SCOPUS), viz např.:

- Bashlakova O. (2015). The Problem of Environmental Security of Russia. *MGIMO Review of International Relations*, 42, 3, 112-121.
- Ismayil, T., & Necefoğlu, A. (2022). Environmental Security Policies of the Russian Federation. *Journal of Russian Studies (RUSAD)*, 8, 79-100.
- Klyukanova, L. G. (2017). The Concept of Environmental Security in the Russian Environmental Legislation (in Russian). *Russian Juridical Journal*, 4, 162-170.
- Kruglov, V. V. (2018). The Strategy of Environmental Security of Russia as a Basis for Legal Ensuring of Environmental Protection and Rational Environmental Management (in Russian). *Russian Juridical Journal – Electronic Supplement*, 5, 121-126.
- Vlasov, V., et al. (2023). Internal factors of environmental security for Russia. *AIP Conference Proceedings*, 2700, 1,
- Vorontsova, E. V., & Vorontsov, A. L. (2017). Legal environmental security in Russia: Look at the problem. *Izvestiya Yugo-Zapadnogo gosudarstvennogo universiteta*, 21(6), 178-187.

Metodika práce (vhodnost aplikovaných metod, kvalita a vhodnost použitých dat aj.)

Pozitivem práce (které je ovšem zároveň slabinou, neboť dochází k roztříštěnosti a jistě povrchnosti) je bezpochyby širší výzkumného záběru, zahrnující 3 úrovně analýzy: legislativních dokumentů, mediálního obsahu a postojů zástupců podnikatelské a akademické sféry. Autorka využívá metody obsahové a diskurzivní analýzy a polo-strukturovaných rozhovorů. Dané metody jsou s ohledem na

výzkumné cíle zvolené adekvátně a aplikované vhodně. Hlavní limity výzkumu a prezentovaných závěrů spočívají ve výběrovém vzorku analyzovaných událostí z médií (resp. Jednoho druhu média) a dosti malého vzorku respondentů (i z hlediska zastoupení regionů, odvětví u podniků či oborů u akademiků atd.). Na některé limity práce ostatně sebekriticky upozorňuje sama autorka v kapitole 5.5

Analytická část práce (*správnost a interpretace výsledků, detailnost, struktura a provázanost analýzy*)

Dílčí výsledky z obsahové analýzy dokumentů, analýzy médií i rozhovorů jsou přehledně prezentovány a pěkně interpretovány, za každou dílčí částí (úrovni výzkumu) je shrnutí hlavních zjištění. S ohledem na výběr metod a rozsah analyzovaných dat (viz bod výše) se nicméně vkrádá otázka, do jaké míry představují výsledky neúplný a zkreslený (subjektivní) pohled na zkoumanou problematiku. Příkladem může problém desertifikace, který bývá v expertních studiích uváděn mezi hlavními problémy environmentální bezpečnosti v Rusku („*Desertifikace se týká 27 federálních subjektů Ruské federace na ploše více než 100 milionů hektarů*“ – viz Principles of the State policy in the area of environmental development of the Russian Federation for the period up to the year 2030). Problém desertifikace je ovšem v diplomové práci zmíněn pouze jednou a okrajově – na s. 47. Na druhou stranu se dovídáme (na základě výpovědi jednoho respondenta), že v Archangelské oblasti představuje největší environmentální riziko rozšíření klíšťat.

Závěry práce (*odpovědi na výzkumné otázky, zasazení závěrů do širšího kontextu výzkumu aj.*)

V kapitole 7 nazvané Diskuze jsou pouze shrnuty výzkumné otázky a stručné odpovědi na ně. Nejedná se o diskuzi a není zde ani jediný odkaz na literaturu (tedy konfrontace zjištění s existující literaturou). Mnohé odpovědi na otázky jsou ultra-stručné a vágní („Odpověď na osmou otázku, zda může klimatická krize a nedávná pandemie posloužit jako hnací síla změn, je kladná“). V závěru (Kap. 8) se autorka snaží o celkové zhodnocení politiky environmentální bezpečnosti Ruska, které vyznívá spíše pozitivně („zájem státu o environmentální problematiku se zvětšil... legislativa v oblasti životního prostředí se stala podrobnější...“), což se ale zdá být poněkud v rozporu s výsledky předchozí analýzy médií a rozhovorů “Převážně reakce vlády na ekologické problémy není efektivní a některé z nich mohou být ignorovány”), ale i reporty zahraničních expertů a organizací (FAO, CEOBS, The Arctic Institute). Některé závěry prezentované v Abstraktu („Vláda efektivně reaguje na události jako jsou havárie nebo znečištění v důsledku činnosti soukromého sektoru“) tak jsou značně diskutabilní. Poslední věta Abstraktu („Pravděpodobně firmy působící v rámci významných odvětví pro Rusko mají možnost komunikovat s vládou, která následně zanedbává environmentální problémy, a tím ohrožuje obyvatelstvo“) mi nedává úplně smysl.

2. Formální náležitosti práce (*zatrhněte Vaši volbu*)

Formální úprava: výborná / velmi dobrá / **dobrá** / nevyhovující

Stylistická úroveň: výborná / velmi dobrá / **dobrá** / nevyhovující

Citační úroveň: výborná / velmi dobrá / **dobrá** / nevyhovující

Komentář (*vč. kvality grafiky, (ne)přiměřenosti délky práce aj.*)

V práci se vyskytuje poměrně dost drobných gramatických chyb (skloňování slov) a překlepů, což by mohlo být tolerováno s ohledem na to, že autorka není rodilá mluvčí: Nicméně tyto chyby zbytečně snižují úroveň práce a mohly být relativně snadno odstraněny právě přečtením a kontrolou rodilým mluvčím.

Jména citovaných autorů nejsou konzistentně skloňována (“na práci Dalby” ... “podle Dalbi” ... Homer-Dixon... jinde pouze Dixon). Mnohé položky citované v textu chybí v seznamu literatury

(Homer-Dixon, 2001, Klare 2001, Pirages 2010, Hulm, 2011, McDonald 2013, atd.). Za nešťastné považují rozdělení seznamu literatury na "ruskou" a "ostatní". Ne-rusky mluvícím čtenářům by pomohlo, kdyby položky v ruštině/azbuce obsahovaly jména autorů a institucí v latině (to se týká i citací v textu) a ruské názvy děl v seznamu literatury by měly v závorce překlad do češtiny.

3. Souhrn

Celkové zhodnocení práce (vč. přínosů práce, provázanosti teoretické a analytické části aj.)

Práce řeší aktuální, ožehavé a výzkumně atraktivní téma environmentální bezpečnosti ve vztahu k Rusku, které – jak se osobně domnívám a jak se z výsledku práce ukázalo – je z podstaty věci (velikosti a diverzity zkoumaného státního útvaru a zároveň komplexnosti daného konceptu EB) velice obtížné v rámci studentské práce adekvátně postihnout. Výsledkem tak je někde povšechný, jinde značně selektivní exkurz do tématu podpořený anekdotickou evidencí, postrádající kritičtější diskuzi a zhodnocení. Práce nicméně přes určitou nevyváženost obsahuje velké množství specifických zajímavých, originálních a přínosných informací (zejména, co se týče zjištění z analýzy mediálních událostí či rozhovorů – např. vliv ruské identity/charakteru na vnímání environmentálních rizik) a může dát neobeznámenému čtenáři základní vhled do problematiky. I přes výše zmíněnou kritiku a nedostatky je nepochybné, že studentka prokázala schopnost samostatné výzkumné práce jak v teoretické, tak i v empirické rovině, když analyzovala velké množství dokumentů a informací na různých úrovních a s využitím kombinace různých výzkumných metod.

Předloženou práci **doporučuji** k obhajobě.

Otázky k obhajobě

V předposledním odstavci Závěru práce se píše „Dnes je těžké pohlížet na svět jako na jednoduchý soubor soupeřících států, kde význam mají vojenské prostředky. Svět je globalizován, a to znamená vzájemnou závislost zemí...“. Není toto tvrzení zásadně zpochybněno aktuální Rusko-Ukrajinskou válkou? V rámci práce o ní není jediná zmínka, ale otázka se nutně nabízí: Jaký vliv může mít aktuální válka a politická a ekonomická izolace Ruska na jeho přístup k environmentálním problémům?

Datum: 29.8.2023

Autor posudku: RNDr. Bohumil Frantál, PhD.

Podpis: